

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.

Een beeldverhaal en een figuren- en stangpoppenspel voor volwassenen

Concept voorstelling, spel en realisatie figuren en poppen

Damiet van Dalsum en Otto van der Mieden

Poppenkoppen

Lisette van Meeteren-de Mos en Charlotte Puijk-Joolen

Liedarrangementen voor draaiorgel

Pieter van Empelen, Tom Meijer en Gijs Perlee

Speeltekst

Alain Teister

Regie

Eric Plooijer

Tekeningen

Peter Vos

Foto's

Bas Mariën

Theaterseizoen

1977-1978

Stichting Het Poppenspe(e)lmuseum (ANBI)

Poppenspe(e)lmuseum Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum

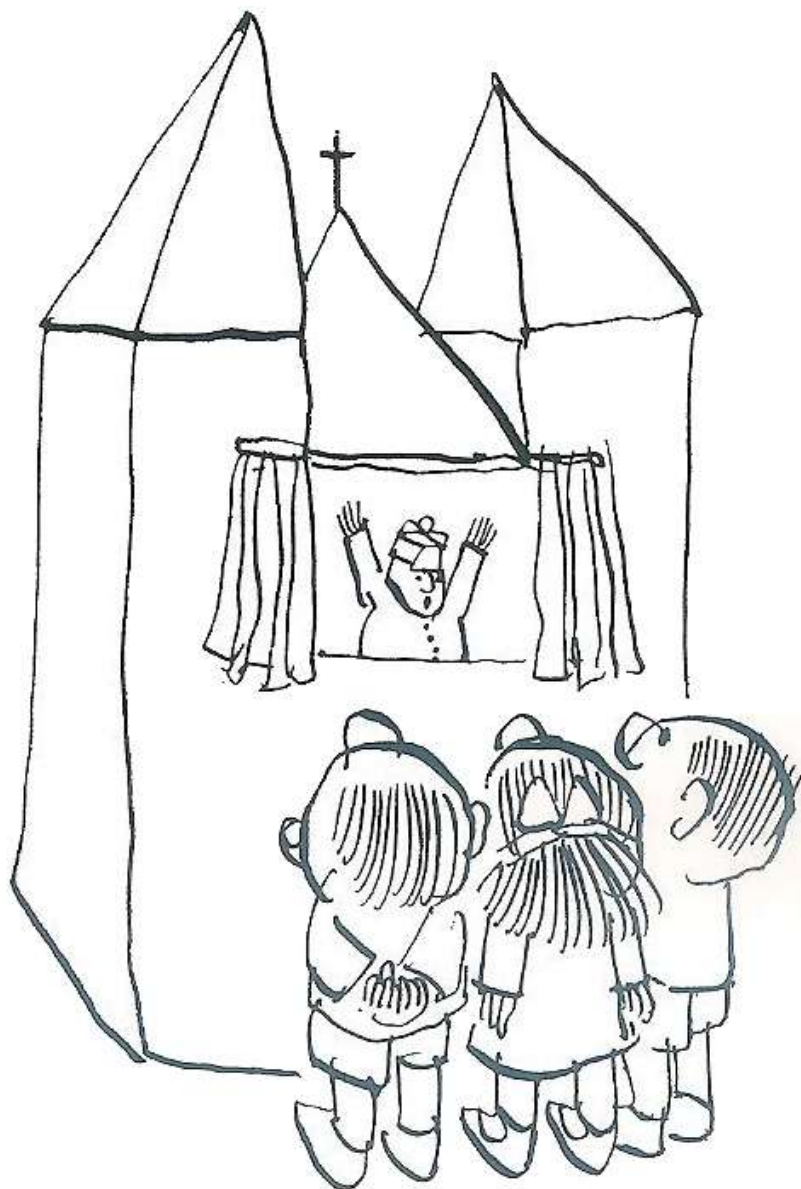
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL

Telephone: +31(0)578 - 56 02 39 Fax: +31(0)578 - 56 06 21 Information: +31(0)578 - 63 13 29

www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspel.info www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs

www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl

‘Zonde is zonde van de
dingen die niet mogen’

Quote van de pastoor tegen de heer P.

Inhoud

- Voorplat 'Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.', bijzondere uitgave voor Anneke Bakkum	5
- Heer P. – inspiratiebron. Het figuren- en stangpoppenspel – medewerkers Dit document en een boekje – beeldverhaal en manuscript	6
- Looppoppenkast	7
- Het verhaal, een strip, een lied, tekeningen, quotes, een speeltekst, een voorstelling en foto's – Ot met z'n maffe poppenkast	8
- Strip en quote	9
- Het verhaal en het spel	11
- Posters optreden 'Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.'	24
- Portret van Jacques Boersma en brief aan Otto van der Mieden	26
- Originele pagina speeltekst	27
- Eerste kostuumpresentatie Utrecht	28
- Looppoppenkastpresentatie Utrecht	29
- Speelscènes figuren- en stangpoppenspel – foto's van Bas Mariën	30
- Brief van Anneke Bakkum aan Otto van der Mieden	40
- Portret van Peter Vos en diverse illustraties	41
- Poppentheater Peerdrups b.v.	44
- Stichting De Roos: voorplat, titelpagina, colofon en detail pagina's	45
- Opdracht van Peter Vos aan Anneke Bakkum	47
- Heer P./Mr P. – summary. Tableau de la troupe. Staff involved in realising the figure and rod marionette performance. Afterword/quote by Peter Vos relating to the picture story. Quote – text by Jacques Boersma.	
Hyperlinks – documents and placemat – various illustrations and Dutch text	48
- Enkele publicaties en varia betreffende Peter Vos en Alain Teister – hyperlinks	49

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P. Poppentejater Otto van der Mieden. Concept: OvdM (2016). 5

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.

heer P. – inspiratiebron

In de jaren zeventig van de vorige eeuw gaf Otto van der Mieden (Den Haag, 1945) een poppenkastvoorstelling op een verjaardagspartijtje van Sander, de zoon van Peter Vos (1935-2010). Als honorarium kreeg Otto een door Peter gemaakte lijntekening, voorstellende een looppoppenkast waarvan het theater bijna dezelfde gedaante heeft als de pop die tussen de gordijntjes te voorschijn komt. Op hetzelfde feestje was ook beeldend kunstenaar en schrijver Alain Teister (1932-1979), pseudoniem van Jacques Boersma.

Deze schreef in 1975 voor Poppentejater Otto van der Mieden de tekst voor een te realiseren figuren- en stangpoppentheatervoorstelling voor volwassenen naar aanleiding van de gelijknamige door Peter Vos gemaakte strip *Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.*

De reeks tekeningen was aan Otto beschikbaar gesteld door Chris Leeftang (1904-1993), de toenmalige directeur van de legendarische boekhandel Broese in Utrecht en jarenlang voorzitter van de Stichting De Roos. Chris had contacten met de koninklijke Drukkerij Hooiberg te Epe waar Otto van der Mieden voor zijn Poppenspe(e)lmuseum en Poppentejater te Vorchten veel opdrachten aan verstrekke. Chris Leeftang had de originele tekeningen van Peter Vos in 1969 cadeau gekregen ter gelegenheid van zijn veertigjarig directeursjubileum bij Broese. Eind 1967 was de strip gepubliceerd in de bundel *Beeldenstrijd, tussen Fatima en Nieuw Babylon*, een jubileumuitgave van het Katholiek Nationaal Bureau voor Geestelijke Gezondheidszorg en uitgegeven door de rooms-katholieke uitgeverij Paul Brand te Hilversum/ Maaseik.

Het figuren- en stangpoppenspel – medewerkenden

Dankzij Hans Snoek (1910-2001), oprichtster van het Scapinoballet, leerde Otto ook acteur Eric Plooijer (1933-2010) kennen, de eerste directeur van jeugdtheater De Krakeling in Amsterdam. Eric nam de regie op zich van de *Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.* Pieter van Empelen (1943) van Cabaret Don Quishocking componeerde de muziek voor draaiorgel bij de liedteksten. De draaiorgelnotaties waren van Tom Meijer en Gijs Perlee (1905-1987). Lisette van Meeteren-de Mos (1924-2013) en Charlotte Puijk-Joolen (1951) vervaardigden de poppenkoppen. Decor en uitvoering figuren: Damiet van Dalsum (1944) en Otto van der Mieden. Samen met Damiet werd het spel in 1977 en 1978 diverse malen gespeeld. Bas Mariën (1947) verzorgde de techniek en maakte foto's van het optreden. Tekeningen van Peter Vos werden gebruikt voor affiches, een leporello en andere uitgaven. Zowel het drukwerk als het kostuum van de heer P. en de spelers zijn uitgevoerd in de kleur blauw.

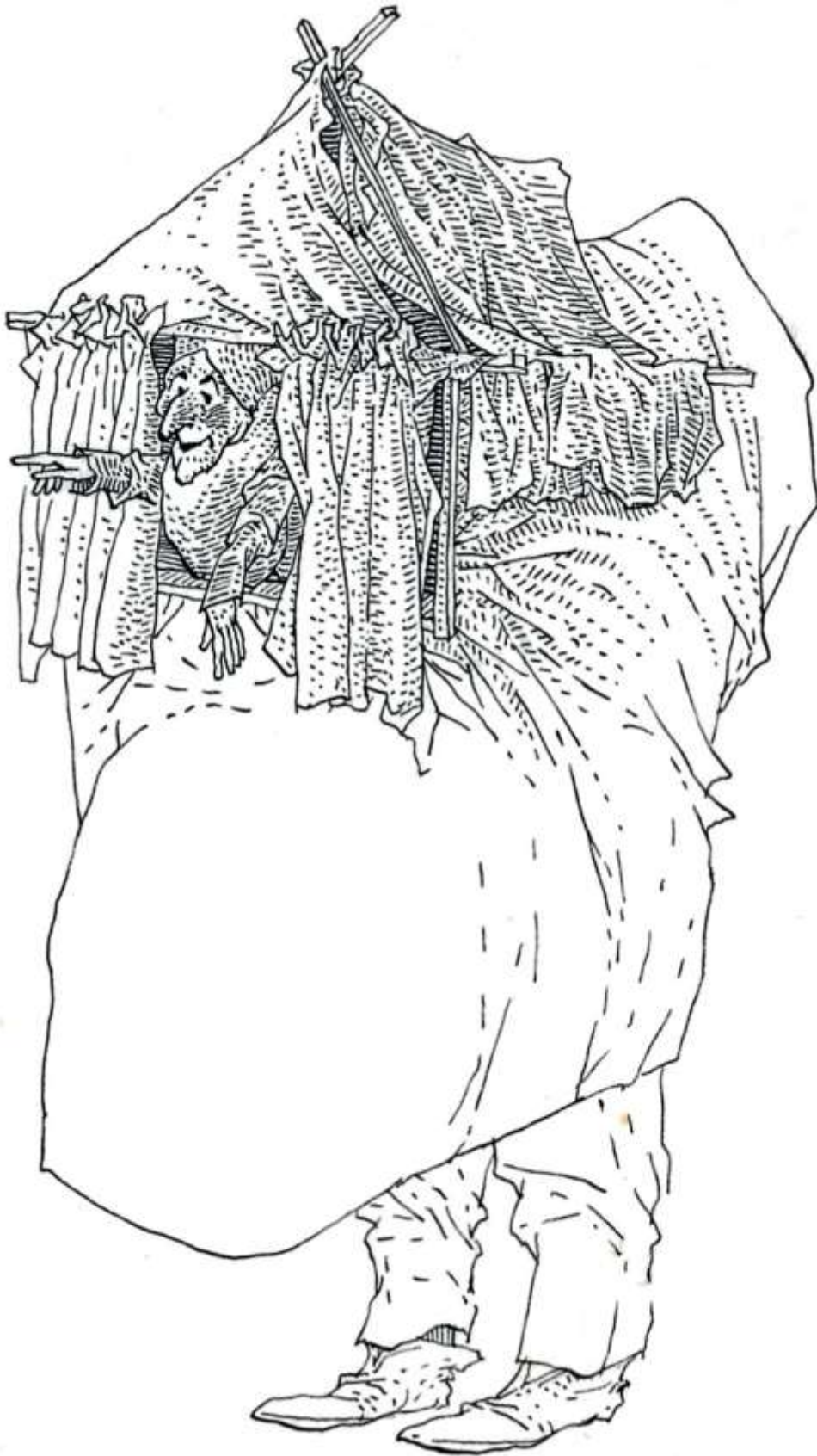
Dit document en een boekje – beeldverhaal en manuscript

Saïda Vos, de latere echtgenote van Peter, en Jeroen Boersma – zoon van Jacques – waren bijzonder blij met het initiatief van de Stichting De Roos om nu ook een bijzondere en geïllustreerde bibliofiele publicatie te realiseren. In december 2015 verscheen het boekje in een oplage van 175 genummerde exemplaren. Het omvat 24 pagina's en 31 illustraties. In de uitgave van De Roos en in dit document is gebruik gemaakt van het originele en overgetypte manuscript van Alain Teister met opmerkingen aan Otto van der Mieden, alsmede van het oorspronkelijke beeldverhaal van Peter Vos.

Afbeelding pagina 5: tekening van Peter Vos, pen in zwarte inkt met wit gehoogd – opgedragen aan Anneke Bakkum – op voorplat overdruk eerste publicatie van de *Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.* in de bundel *Beeldenstrijd* (1967), pp. 201-209.

Tekst: praeäduktieve ante aneko – de avonturen uit het leven van P van A (Peter van Anneke).

Vrij vertaald: de avonturen van Peter voordat hij Anneke ontmoette (ante = voor, aneko = Anneke).

Looppoppenkast. Het theater heeft bijna dezelfde gedaante als de pop die tussen de gordijntjes te voorschijn komt. Lijntekening: Peter Vos (omstreeks 1969).

et verhaal, een strip, een lied, tekeningen, quotes, een speeltekst, een voorstelling en foto's – Ot met z'n maffe poppenkast

De lotgevallen van een Jan Klaassenfiguur: een ontmoeting met de tekenaar/verteller, de poppenspeler, een vrouwtje, de menigte, de dokter, de pastoor, de psychiater, het leger en de dametjes van plezier.

Het spel gaat over de pop de heer P. die een eigen leven wil gaan leiden en probeert los te komen van zijn touwtjes, zijn kruishout en degene die hem – als marionet – bestuurt. Aanvankelijk lijkt de ontsnapping uit de poppenkast ook te lukken, totdat de pop

zich realiseert dat hij gebonden is aan de poppenspeler, maar omgekeerd eveneens. De een is immers niets zonder de ander!

Het verhaal van de gebochelde stangmarionet, die zich probeert vrij te maken van zijn heer en meester en wie weet ... een soort van mens wordt, kreeg gestalte in een immense poppenkast: een meer dan levensgrote reuzenfiguur in de gedaante van Otto van der Mieden. De speeltekst van Alain Teister/Jacques Boersma doet alle eer aan het inspirerende beeldverhaal van Peter Vos, een erudiete en tekenende nar.

Een pop met een kruis is beter dan
wiedewiewiet zo'n enge man
die mij wiedewiet aan touwtjes houdt
Nee, zo zijn we niet getrouwd!

Een pop met een eigen touw en kruis
lijkt wiedewiet misschien niet pluis
Maar ho, wiedewiet, kijk mij maar aan –
ik kan overal gaan en staan.

Maar ik wiedewiet zit niet meer vast
aan Ot met z'n maffe poppenkast!
Zo ben ik geheel mijn eigen ik
als een wiedewietse Elcerlyc.

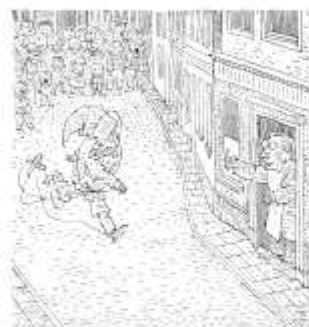
Daar loop ik dan, als je het goed beschouwt,
hét antwoord op de vraag: 'wie is van hout?'
Ik moet nou boeten voor m'n zonden
waarvan 'k niet wist dat ze bestonden.
Zo wordt een mens waarschijnlijk wel vroeg oud –
ik voel me moe, ik voel me rot, ik voel me koud.

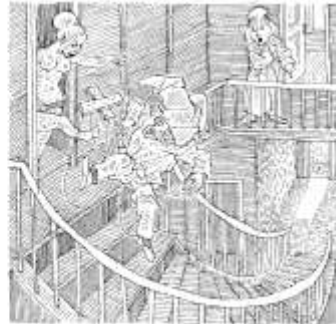
De dames die zullen wel denken:
'wat vliegt daar een keurige heer –
kijk hem als een nachtegaal zwenken,
die zoen ik vannacht wel een keer!'

Het leger heeft mij weer ontnomen –
wat ik zo bijzonder graag wou,
als HEER bij een meisje te komen,
en daar net te doen wat ik wou.

*Wonderbaarlijke waar gebeurde
ontsnapping van de heer P*

*Wonderbaarlijke waar gebeurde
ontsnapping van de heer P*

Meer weet ik er niet van.
Misschien ligt aan de overkant een nieuw pak.
Het lijkt me trouwens symbolisch bedoeld,
dus ... 'trek het je niet aan'.

Quote van Peter Vos bij *Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P*.
Strip uit *Beeldenstrijd* (1967).

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.

Het hard, huiveringwekkend, ordeloos, exorbitant en onthullend openingslied

Al is het dan geen kermis in de hel dan toch in Drenthe wel,
of Amsterdam, Schiermonnikoog of Zwolle.
Al ben ik dan niet op en top een pop toch sta ik op m'n kop
en grijns en brabbel grappen en maak grollen!
Ze hebben meestal niet veel zin,
tenzij u die er zelf in vindt;
ze hebben zelden een moraal,
behalve als u mijn verhaal
soms beter snapt dan ik en dat waardeer ik vreselijk.
Al is er dan geen kermis in de hel dan hier vandaag toch wel,
met dit huiveringwekkend poppenspel!

Wanneer een kwade heer zijn dame slaat bied ik geen surrogaat,
maar geef u onverkort het snood gebeuren.
En als er weer 'n weesmeisje is doorgezaagd ben ik paraat
en toon haar half-om-half in rijke kleuren.
Maar is er iets met politiek
dan melden mijn acteurs zich ziek;
zo niet, wanneer een psychopaat
zijn psycholoog de kop afslaat,
dan spaar ik Rus nog Paap
en krijgt u mij recht voor uw raap.
Dus is er soms geen kermis in de hel dan hier vandaag toch wel,
met Otto van der Miedens poppenspel!

De tekenaar/verteller – 'Laat maar eens zien wat je kan'

Er was eens – heel kort geleden – een meneer en die meneer was tekenaar. Die kon bijna alles tekenen. Als hij zich rot voelde, nam ie geen pillen, tabletjes of sterk alcoholische dranken, maar een flinke doos kleurkrijt; en dan tekende ie een vlinder en liet die zo lang om zijn hoofd heen fladderen tot hij vanzelf begon te grinniken om dat absurde gedoe in de lucht. En als zijn meisje boos op hem was omdat ie weer niet naar de kapper geweest was, dan tekende hij een schaar en een scheermes voor haar, en terwijl ze hem opgewonden kaal stond te plukken maakte hij roze blosjes op haar wangen en in haar ogen zenuwachtige lichtjes, en met een lippenstift trok hij haar lippen omhoog tot een glim- of een grijnslach.

Op zekere dag verveelde ze zich en ze zat weer te mokken in een hoek van zijn hoofd en er heerste trouwens helemaal een stemming van kommer, zorg, droefenis, weedom en ellende, dus de tekenaar nam een lichtgevend krijtje en veegde het donker helemaal weg. En toen ie zag dat er helemaal niets in dat licht te zien was, tekende ie als verrassing een man in een kast en die man was ik.

'Goedenavond en hartelijk welkom,' zei de tekenaar, en hij ging afwachtend naar me zitten kijken.

'Goedenavond,' zei ik.

'Laat maar eens zien wat je kan!' zei de tekenaar.

'Wat ik kan?' vroeg ik.

'Of kun je helemaal niks?' vroeg de tekenaar ongerust. Ik maakte een paar passen naar voren, naar achteren, naar links opzij en naar rechts opzij, en dat lukte. Ik keek hem tamelijk trots aan.

'Nou, als dat alles is,' mompelde hij somber, 'dan ga ik misschien nog maar weer een paar maanden naar de avondacademie.'

Ik maakte een paar danspasjes.

'Voel je je soms in een prettige stemming?' informeerde de tekenaar.

'Allerminst,' zei ik.

'Dacht ik het niet,' zei de tekenaar zuchtend. 'Weer een druilloor getekend.'

Weer zo'n semi-wanhopige zuchtenslaker. Wat een lot. Wat een wereld.'

‘Maar ik ben zo ellendig alleen!’ riep ik kwaad. Kon ik het soms helpen? Had ik mezelf soms geschapen, of hij?

De tekenaar haalde verveeld zijn schouders op. ‘Altijd hetzelfde gezeur,’ zei hij knorrig.

‘Bah!’ riep zijn meisje, dat zich nog steeds te pletter verveelde. ‘Jij moet je er helemaal buiten houden,’ riep onze maker, en hij pakte een vlakgommetje en gumde de kletskaus weg.

Meneer P. – ‘Waartoe zijn wij in kasten?’

Toen was de tekenaar alleen en ik was alleen in een grote kast en het leek er op dat het een verdomd saai en vervelend leven zou worden, waar ik nou niet direct zin in had, en dat zei ik hem.

‘Wat wil je,’ zuchtte de tekenaar. ‘Zo heb je leuk gezelschap, en zo heb je niks. De ene keer pak ik een lichtrood krijtje en teken een beetje en blijkt het allemaal zwart wat ik maak, de andere keer is het andersom, maar dat niet zo dikwijls, heb ik gemerkt.’

‘Dat mag dan misschien voor een tekenaar gelden,’ mokte ik verder, ‘maar denkt u me nu mijn geval even in: u hebt me gemaakt, ik zit in een kast, en dat zou nog wel tot daar aan toe zijn, maar een man alleen is een man alleen, en zeker binnen vier houten wanden is dat een weinig opwekkende zaak. Hoe heet ik, wie ben ik, waar ga ik naar toe, en waarom?’

‘Je heet meneer P.,’ zei de tekenaar.

‘Waarom?’ riep ik, niet begrijpend.

‘Mannetjes zoals jij heten allemaal P.,’ zei de tekenaar. ‘De P. van Peter, van pop, van poppenspeler.’

‘En wie maakt dat uit?’ vroeg ik agressief.

‘Dat is nu eenmaal een feit,’ zei de tekenaar. ‘Dat is altijd zo geweest en er is geen reden om dat te veranderen. En wie het veranderen wil, gaat er aan. Die veeg ik uit met mijn vlakgom.’

‘Daar moet je het lef voor hebben,’ schreeuwde ik. ‘Wie breng je daar dan wel voor mee?’

‘Ik ben toevallig de baas,’ zei de tekenaar. ‘Dat regel ik heel toevallig mooi op m’n eentje.’

‘Dan heb ik de eer u te groeten!’ riep ik, buiten mezelf. ‘Jij tekent je eigen maar suf, maar ik neem de benen. Adieu!’ En ik wilde weggaan, ergens heen, het kon me niet schelen waar, als ... maar toen kreeg ik een eigenaardig gevoel. Ik schudde mijn armen, m’n nek, m’n benen, ik wilde springen en wegwezen, maar ik kon eenvoudig geen kant op.

De tekenaar lachte honend. ‘Alsof dat zo makkelijk ging,’ zei hij, ‘alsof het niks kost. Nee baasje, ik heb heel toevallig de touwtjes in handen. Jij doet wat ik zeg en verder geen kunstjes.’

‘Omdat je zo’n grote kast om me heen hebt getekend!’ riep ik. ‘Despoot! Daarnet deed je aardig genoeg, maar als ik ’n keertje zeg waar het op staat, dan zit ik ineens in een cel van hout, op m’n eentje!’

‘Zo is dat,’ beaamde de tekenaar. ‘En als je niet oppast doe ik de deksel dicht en hou ik je voor eeuwig in het donker en in droefheid. Nou kun je tenminste nog mensen zien.’

‘Mensen?’ zei ik.

‘Ja, kijk dan,’ zei de tekenaar korzelig. ‘Heb je geen ogen, sufkop van een meneer P.!’

‘Toen zag ik u voor het eerst, geacht publiek, vereerde meneren, lieve en mooie dames, nuffige meisjes en boeven van jongens. Wat een volk,’ dacht ik, ‘wat een samensholing. En wat een vervelende koppen.’ ‘Wat moet ik daarmee!’ vroeg ik.

‘Gewoon,’ zei de tekenaar. ‘Opzitten, pootjes geven. Doe maar een kunstje. Stel je maar aan, trek maar leuke stomme gezichten.’

‘Voor die daar?’ vroeg ik. ‘Ik heb wel wat beters te doen. Ik denk er niet aan. En dan, in m’n eentje? Ik houd niet van eenakters, verzen en ander kunstzinnig en experimenteel gedoe.’

‘Dan krijg je subsidie van me,’ suste de tekenaar.

‘Mooie boel,’ zei ik. ‘Subsidie, dames en heren. En wat dan wel! Een vrouwtjessubsidie of een mannensubsidie!’

‘Dat was ik vergeten,’ zei de tekenaar. ‘Ik heb je nog geen hormonen getekend. Hou je rustig en doe je ogen maar dicht. Je weet maar nooit hoe het uitvalt.’ Ik voelde dat er iets met me gebeurde. Ik beefde, sidderde, steunde, krabde en nieste. En wat denk je wát? ‘Doe je ogen maar open,’ zei de tekenaar plechtig. Ik keek. Een mannetjessubsidie!

‘Hallo ...,’ zei ik.

Het mannetje knikte en keek om zich heen. ‘Hoe ben ik op aarde gekomen?’ vroeg het.

‘Dat gaat je geen donder aan,’ zei ik.

‘Dat begint dan al goed,’ zei de ander. ‘De volgende vraag is: hoe kom ik weer weg?’
 ‘Het volgende antwoord,’ zei ik, ‘is: jij komt hier niet weg, of ik moet het goed vinden.’
 ‘Dan volgt uiteraard als derde vraag: wanneer vind jij het goed?’
 ‘Kun je geen U zeggen!’ vroeg ik streng.
 ‘Dat kan ik heel goed, maar ik doe het niet – en nog afgezien van de vraag welke gek jou het recht geeft mij met jij aan te spreken en ook nog te eisen dat ik jou met u betitel, heb ik nog altijd geen antwoord op wat ik toch buitengewoon graag wou weten: wanneer kan ik weg uit die rotkast?’
 Ik zweeg even. ‘Nooit meer, natuurlijk,’ zei ik toen.
 ‘Dat had je gedacht,’ zei de ander. ‘Maar goed, dat zien we nog wel. Hoe heet jij?’
 ‘Hoe heet U!’
 ‘Ik heet Willem.’
 ‘Ik bedoel: je moet zeggen ‘Hoe heet U.’’
 ‘Geen zin in, opschepper,’ zei hij. ‘Dan komt dus vraag vier – waartoe zijn wij in kasten?’
 ‘Wij zijn in kasten ...,’ begon ik. ‘Dat gaat je geen donder aan!’ riep ik toen.
 ‘In dat geval zie ik nauwelijks reden om hier te blijven,’ zei hij, en maakt aanstalten om uit de kast te klimmen.
 ‘Ho, ho,’ riep ik snel. ‘Dat gaat zo maar niet. Blijf staan, meneer P.!’
 ‘Meneer P.?’ vroeg hij. ‘Wie denk je wel dat ik ben? Ik ben Willem!’
 ‘Jij bent meneer P.,’ zei ik.
 ‘Waarom? En wie maakt dat dan wel helemaal uit?’
 ‘Toevallig maak ik dat uit,’ zei ik dreigend. ‘Mannetjes zoals jij heten allemaal P.’
 De P. van Peter, van pop, van Polichinel.’
 ‘Go to hell,’ zei meneer P.
 ‘Schelden doet geen zeer, maar slaan des te meer,’ zei ik. ‘Dus als je je niet heel erg rustig houdt, gaat de beuk er in en je kop er af. Presto!’

De poppenspeler – ‘Ik lach me rot’

‘Jij beukt je maar suf,’ schreeuwde meneer P. ‘Maar mij niet gezien. De groeten, minder begaafde miskleun.’ En hij begon uit de kast naar buiten te kruipen. Ik lach me rot. Ik lachte me helemaal gek. Net toen ie de definitieve sprong wilde maken, trok ik hem eventjes terug aan een van mijn touwtjes. En vierde het weer. En lachte, nu weer wat zacht, maar heel erg superieur. Het werd een prachtige scène – het mannetje, eerst nog maar nauwelijks gelovend dat het hem zou mislukken – denkende dat m’n touwtjes zijn eigen zenuwtrekjes waren. Opnieuw proberend. Ik bijna onhoorbaar honend en fluitend. En toen hij de touwtjes dan eenmaal echt in de gaten had – z’n woede, eerst, z’n wanhoop, en dan een zogenaamde gelatenheid, overgave, en plotseling, link ontwijken, schijnbewegingen maken – we piepten, sisten, bliezen en gromden allebei, en hij steeds ellendiger, ik steeds stoerder en zekerder van mijn zaak. Tot ik hem, met een ruk, in de hoogte trok en liet bengelen. We keken mekaar zonder iets te zeggen of zonder geluid te maken aan.

‘Oké,’ zei meneer P. na een tijdje.

‘Duidelijk!’ vroeg ik.

Hij knikte.

‘Schaam je je niet!’

‘Voor jou!’ zei hij vol verachting.

Ik wees naar de zaal.

‘Ook dat nog,’ mompelde hij, zo bitter als hij nog niet eerder gedaan had. ‘Wat een gedoe.

Wat moet ik daar, met die stalletjes, parterre, loge en schellinkje? Zijn dat je vriendjes?’

‘Ze hebben betaald om naar je te kijken,’ zei ik.

‘Geen leuker vermaak dan leedvermaak,’ zei meneer P. ‘Wat denken ze wel dat ze van me te zien zullen krijgen? Solodans in wanhopige winter? Monoloog op de lente?’

‘Wel ja,’ zei ik. ‘En: reddeloos zwerven in ’t zwerk van de herfst. Na de pauze

“Droom-monoloog van een bloedrode zomer”.’

‘Ik hou niet van eenakters,’ zei meneer P. ‘En zeker niet op m’n eentje.

En monologen liggen me ook niet.’

‘Dan krijg je, om je tegemoet te komen, voorlopig een mooie garantiesubsidie.’

‘Ik ga net zo lief in de vrije productie,’ mopperde hij. ‘Alleen? O nee. O hemel, nee. Geef mij maar een – (hij schrok, bekeek zichzelf) wat ben ik dan? Wat krijg ik? Wie zal ik omhelzen, wanneer en waarom?’

‘Doe je ogen maar dicht,’ zei ik. ‘Je hebt, voor zover ik weet, nog geen uitgesproken hormoonverdeling, al ben je dan honderdmaal een meneer.

Doe je ogen dicht, hou je hart en de rest ook maar vast, en wacht op wat er gebeurt.’

Een vrouwtje – ‘Godallemachtig, dat zag er heel aardig uit’

Meneer P. begon te beven en zuchten en was aan de ergste emoties ten prooi.

Hij zwaaide zijn armen dol door de lucht, links, rechts, boven en onder, en ...

hopla ... een vrouwtje!

Godallemachtig, dat zag er heel aardig uit.

Dat vond meneer P. ook.

(Er volgt nu, Otto, vind ik, een scène, geheel opgebouwd uit bewegingen van de poppen op de hand op muziek; ze naderen elkaar, omhelzen, strelen, bekijken elkaar van een afstand, naderen, omhelzen, beminnen, en als dat laatste op een hoogtepunt is en meneer P. wel zou willen opvliegen en zweven wordt hij zich even bewust van de touwtjes waaraan hij vast zit. Ze krijgen ruzie (andere muziek!) in diverse stadia, en als P. weg wil rennen, hulpeloos, machteloos, voelt hij opnieuw de touwtjes. Dit is misschien enkele malen, in variaties op variaties. Het vastzitten is natuurlijk erg essentieel. Dit alles eindigt met het slapen gaan van beiden in verschillende hoeken van de kast. Als het vrouwtje echt diep slaapt, dan komt meneer P. voorzichtig overeind, staart weemoedig in de maanlichte verten en dergelijk zielelandschapsschoon.)

‘Zo, meneer P.,’ zei ik. ‘En beviel ze nogal, het vrouwtje dat ik voor je gemaakt heb?’

P. zweeg.

‘Vond je d’r mooi? Vond je d’r lief?’

Zwijgen.

‘En had ze geen heerlijk karakter vol wispelturige stemmingen, waar je je nooit mee hoeft te vergeten?’

P. draaide zich om en keek de tekenaar (poppenspeler) aan, maar hij zei niets.

‘En knokken – dát kon ze goed, hè?’

P. keerde zich weer af en staarde opnieuw in het niets.

‘Maar waarom deed je niks terug?’

‘Oh ...’

‘Kon je dat niet?’

‘Oh, wil je geen monologen? Wat vervelend voor je. Nou ja, zo gaat dat eenmaal. Wie aan de touwtjes zit wordt verliefd op de scharensliiep. Maar ik ben geen schaar – ik ben de Grote, Almachtige Touwtrekker. Ja, meneer P.’

P. maakte een machteloos gebaar.

‘Hou je bek,’ zei hij.

Meteen gaf ik zo’n ruk aan de touwtjes dat hij een rotsmak maakte en versuft op de grond bleef zitten.

‘Brutaal zijn? Wat krijgen we nou?’ vroeg ik vals.

P. zweeg. Hij krabbelde overeind en ging weer met z’n rug naar me toe over velden en beemden staan uitkijken naar het oneindige Niets. (Dit kan gespeeld worden door het Niets zelf, een figurant die het hoog in de bol heeft. Altijd op tijd aanwezig, en sommigen zeggen zelfs, overal.)

‘Jij moet eens heel goed naar me luisteren, P.,’ zei ik. ‘Als jij je beleefd en gehoorzaam gedraagt, dan hoef jij gerust geen last van die touwtjes te hebben. Je zit er natuurlijk aan vast, maar zo hoort dat nu eenmaal, want zo hoort het nu eenmaal. Maar trekken doen ze niet aan je. En als jij niet probeert aan de touwtjes te trekken, dan heb jij een vredig, weelderig leven. Maar als jij kwaad wil – als jij van schartjes droomt en van wegwezen, P. – dan ben je voorlopig niet jarig. Kijk, kijk maar zelf hoe de zaak in elkaar zit.’

Ik liet het hem zien. De touwtjes, die van zijn voeten, knieën, handen en hoofd naar een stevige houtconstructie – twee op elkaar getimmerde planken, bijna een kruisvorm – leidden, en overall stevig en goed waren vastgeknoot. En dat, allemáál, in mijn hand.

En toen gebeurde er iets. Misschien was ik ietsje te ver gegaan? Want hoe hij het deed is mij nog een raadsel, maar met een woeste ruk bevrijdde meneer P. zich ineens, gaf me nog een mooie karateschop tegen m'n borst en daar zat ik, naar adem happend, en P. had de benen genomen. De touwtjes en het kruishout eraan schokten achter hem aan terwijl hij vluchtte als een door hik geteisterde haas.

Voor ik het wist had hij al een mooie voorsprong. Ik krabbelde overeind en begon hem, eerst nog wat hinkend, maar allengs harder lopend, te achtervolgen. We hijgden, schreeuwden schor en boosaardig naar mekaar, sisten, en langzaam begon ik hem in te halen.

En toen ...

Net toen ik een hoek wou omrennen, achter hem aan de gracht op, kreeg ik ineens een stok tussen m'n benen. 'Vuile luis,' dacht ik – maar voor ik luis had kunnen denken en zeggen dook ik voorover de plomp in.

Een pop met een kruis is beter dan
(zong meneer P.)
wiedewiedewiet zo'n enge man
die mij wiedewiet aan touwtjes houdt
Nee, zo zijn we niet getrouwd!

Een pop met een eigen touw en kruis
lijkt wiedewiet misschien niet pluis
Maar ho, wiedewiet, kijk mij maar aan –
ik kan overal gaan en staan.

Maar ik wiedewiet zit niet meer vast
aan Ot met z'n maffe poppenkast!
Zo ben ik geheel mijn eigen ik
als een wiedewietse Elcerlyc.

'Zo is dat en niet anders,' zei ik. (N.B.: de ik is nu toch immers de pop, meneer P., geworden, ozo.)
'Een wiedewiedewietse Elcerlyc,' herhaalde ik, want dat vond ik een mooie zin. 'Naar de weiden, naar de bossen' (neuriede ik).

't Volle leven tegemoet.

En ik ging op stap. Het was een mooie, stille avond, en ik ademde diep de geur in van poedersuiker en tompouce-pudding. Tevreden slenterde ik over het marktplein, waar de kermis al gesloten was, en alle muziek verstomd was tot morgen. Stil, heel stil.

Maar...

Behalve ...

De menigte – 'Die kerel heb ze eige reddingsboot op ze kromme rug!'

Ergens lachte iemand, heel zachtjes. Een ander lachte terug. De eerste lachte wat harder. En binnen een paar minuten waren er een heleboel mensen, ergens op dat plein, die lachten en joelden en zich onbedaarlijk vrolijk stonden te maken. Ik keek om.

Nee!

Ja toch.

Godverdomme.

Ze lachten me uit.

Ze stonden zich met z'n allen rot te lachen om me, en te wijzen, en ...

O juist.

Was dat het.

Ze wezen op mijn touwtjes en mijn kruis.

'Een vent aan touwtjes en planken!' riep iemand honend, en de hele menigte sloeg zich op de knieën van de pret.

'Die kerel heb ze eige reddingsboot op ze kromme rug!' brulde een ander, en het hele zootje lag dubbel van het lachen.

‘Hebben jullie nog nooit een vent met touwtjes en planken gezien?’ riep ik verontwaardigd. ‘Wat zijn jullie voor ’n zootje stomkoppen, mafkezen, halfbloeden, raapstelen? Hou op met dat stomme gelach, goedkope gloeilampen! Ik ben niemand anders dan meneer P.!’

Langzaam aan begon het gelach minder te worden en verstomde. Nog even iemand die na-hikte en slikte en proestte, toen was het stil.

‘Zo – lafaards,’ zei ik tevreden.

Toen moest ik even slikken en wenkbrauwfronsen.

Want de hele meute begon in beweging te komen. Stapje voor stapje. Voet voor andere voet.

Toen iets sneller. Ze kwamen dreigend en traag op me af.

Aarzelend ging ik een stap achteruit.

Vastberaden deden ze twee stappen dichterbij.

Weer week ik even terug.

Om me groot te houden keek ik zogenaamd rustig om me heen en floot een zorgeloos wijsje.

Tot ze plotseling in volle vaart op me af kwamen en ik me rot moest rennen, hijgend en blazend en bang als een haas.

Ik schoot zijstraatjes in, nam roekeloos zonder remmen de scherpste hoeken, maar ze bleven me volgen.

De dokter – ‘U verkeert in nood’

En net toen ik zo buiten adem begon te raken dat ik er na aan toe was het maar op te geven, zag ik een huis en in de deuropening stond een heer in een witte jas en ik wist dat die alleen mij zou kunnen helpen. Een echte, geleerde dokter!

Hij wenkte, en zonder me nog te bedenken rende ik door de deur zijn huis in en naar de spreekkamer. Hèhè!!

‘Dag arme, betreuenswaardige, zieke man,’ zei de dokter ernstig.

‘Dag dokter,’ zei ik, ‘dank u wel voor de redding alvast, want dat is precies wat ik ben: een arme, beklagenswaardige man, die door de mensen vervolgd wordt en uitgelachen. Ik kan er toch ook niets aan doen?’

‘Het spraakvermogen is in elk geval nog intact,’ constateerde de dokter. ‘En de sprintsnelheid leek ook wel bevredigend. Maar de ademhalingsorganen hebben klaarblijkelijk wel wat te lijden gehad. Maakt U de borst eens bloot.’

Ik trok de voorkant van m’n kostuum omhoog en de dokter plaatste zijn stethoscoop op mijn borst.

‘Eventjes heel diep ademhalen,’ zei hij.

‘Hhhhhgrwwwwwwwwwwww’, ademde ik.

‘Au!’ riep de dokter en trok de stethoscoop uit zijn oren. ‘Dat kwetst de gevoelige oorschelp.’

Hij hield de twee uiteinden van zijn instrument wat van zijn oren af en zei: ‘Nu nog eens ademen, diep, heel diep.’

‘Haaaarchchch’, ademde ik.

En nog eens.

En nog eens.

‘Tja. Uw geluiden zijn hoogst verontrustend. Nu even een onderzoekje naar dat vreemde hout dat aan touwtjes uw lijf uitgroeit. Legt u maar even neer op de tafel. Zo ja ...’ Hij hield de stethoscoop op de houten planken.

‘Hik!’ riep ik.

De touwtjes sidderden.

‘Nog eens ...’ suste de dokter, en verplaatste het luisterknopje.

‘Hik! Hak! Hopla!’

‘Juist,’ zei de dokter. ‘Nu even de meest recente medische publicaties raadplegen, het Boek Hik, deel negen, supplement 6-14 sub b, pagina 26 en verder Zo! Zo! Zo ...’

‘Is er iets, dokter?’ vroeg ik.

‘Een goede vraag, een heel goede vraag ... Inderdaad. Er is een zekere druk op de sulcus subclavis, enige spierverspansing ten aanzien van de impressio cardiaca dextra, waardoor automatisch de margo diaphragmaticus non-existent reageert.’

‘Hoe bedoelt u dat zo, dokter?’

‘Heel eenvoudig dit: dat uw sulcus aorticus en de margo sternalis pulmonis bij sterke bronchiale inspanningen al te veel overpulseren.’
‘Maar dokter – wat heb ik dan eigenlijk?’
‘U verkeert in nood. Wat is uw naam?’
‘Meneer P.’
‘Ziekenfonds?’
‘BBK’
‘Uw huisarts?’
‘De vuile Vos.’
‘Allemachtig, ook dat nog.’
‘Ja, dokter, mij is niets bespaard in mijn leven.’
‘Sakkerloot. We zullen beginnen, dat vreemde gezwel van houtje-touwtje operatief te verwijderen. Toevallig zijn gisteren al m’n messen geslepen. Zo. Even handen wassen.’

Oh, oh, wat maakte ik benen. Die man met dat mes, dat glom en glansde van scherpheid en woede. Nee, mij niet gezien. Ik liep wat ik lopen kon.

Ver achter me aan probeerde de dokter me in te halen, zwaaiend en dreigend met zijn lancet, maar al gauw zag ik een prachtig gebouw met Gotische ramen en mooie versieringen boven de deur en een hoge toren. Ervoor stond een man in een lange, zwarte soutane, die vol verbazing en ook met enige afkeuring keek naar het houten geval dat achter me aan slingerde. Hij wenkte me binnen. In het grote, schemerige gebouw was mooie, langzame orgelmuziek en de sfeer was plechtig en vredig.

De pastoor – ‘Al wie bestaat draagt zijn kruis op weg naar het einde’

‘Mijn zoon,’ zei de man ‘waarom hebt ge gezondigd?’
‘Gezondigd? Wat is dat, meneer?’ vroeg ik, moe.
Hij glimlachte. ‘Ik ben geen meneer, ik ben een pastoor,’ zei hij.
‘Aangenaam kennis te maken,’ zei ik. ‘En wat is ‘gezondigd?’’
‘Wanneer iemand zijn kruis met zich meedraagt zonder de kans dat hij het ooit kwijt zal raken, dan heeft hij gezondigd.’
‘Oh,’ zei ik. ‘Maar nou weet ik nog altijd niet wat het IS.’
‘Gezondigd wil zeggen: zonde gedaan.’
‘O ja. Wat is zonde?’
‘Zonde is dingen doen die niet mogen.’
‘Van wie niet?’
‘Nou ja, gewoon, die niet mogen. Dat weet ieder mens. En dan moet er boete worden gedaan, en worden er straffen gegeven, en kan het een hele tijd duren voor je zieltje weer goed is en mooi.’
Ik zuchtte. Begrijpen deed ik er niets van, en leuk klonk het evenmin. Maar een feit was, dat ik zat opgescheept met dat malle planken ding aan de touwtjes.
‘Hoe kom ik er dan toch van af, meneer?’ vroeg ik aan de pastoor.
‘Je komt er nooit meer van af,’ zei die, ‘en dat is maar beter ook. Maar wat je moet doen is er beter mee omgaan. De uitvinder van wat jij zo slordig achter je aansleept en over de straat laat kletteren of het maar niks is, die heeft het voorbeeld gegeven van hoe het moest. Ik zal het je voordoen. Kijk ...’
Hij pakte het kruishout en legde het op zijn schouders. Het drukte nu wel een beetje zijn hoofd omlaag en hij stond wat krommer dan net, maar het kruis lag prima in evenwicht, dat moest ik toegeven.
‘Probeer het maar eens bij jezelf,’ zei de pastoor.
Ik deed het. Het viel er eerst wel een paar keer af, maar met enig oefenen lag het wel tof; ik liep een stuk gebogener nu, maar wie weet was het toch op de lange duur wel handiger.
‘Het staat u prachtig,’ zei de pastoor.
Instemmend begonnen engelenkoren te zingen, vermengden zich met het orgelspel.
‘Lekker zit het niet,’ zei ik aarzelend.
‘Is dat soms de zin van het leven?’ riep de pastoor geschokt uit. ‘Is dat de bedoeling? Dat het allemaal lekker zou zijn? Dat zou me waarachtig een mooie boel worden! We leven niet voor de lol, meneer P., we leven om zorgelijk, met veel gezucht en geklaag de donkere paden te gaan tot de dood ...’
‘De dood?’ vroeg ik bang.

‘Jazeker. Tot dan is het leven een tranendal, een crisistijd, en al wie bestaat draagt zijn kruis op weg naar het einde. Zo is het want zo is het.’

‘En als het dan zo ver is?’

‘Dan maken we van je kruis een beschaafde doods-kist en ga je diep in de aarde stil liggen wachten op het sein der bazuinen.’

‘En dan? En dan, meneer?’

‘Een gek kan meer vragen dan tien wijzen kunnen beantwoorden,’ mopperde de pastoor. ‘Je moet niet denken, dat je gelukkiger worden zou met een antwoord, als ik het zelf trouwens al wist, wat niet het geval is. Vooruit, leg je hoogmoed af, ik geef je de zegen en zal je bewieroken, en dan moet je maar zien hoe het verder gaat.’

Hij deed het.

Een geweldige wolk grijze wierook begon me nu te omhullen, en als in een mist liep ik kromgebogen de kerk uit.

(Het volgende liedje begint al tamelijk droevig, wordt gaandeweg incoherenter en eindigt als een akelig stamelen.)

Daar loop ik dan, als je het goed beschouwt,
hét antwoord op de vraag ‘wie is van hout?’.

Ik moet nou boeten voor m’n zonden
waarvan ’k niet wist dat ze bestonden.

Zo wordt een mens waarschijnlijk wel vroeg oud –
ik voel me moe, ik voel me rot, ik voel me koud.

De psychiater – ‘Iedereen eet zijn schuldgevoel op alsof het een pudding is’

De psychiater, die vanwege grote diepzinnigheid en het verlangen tot de bodem der dingen te graven, tot bijna onder de begane grond was afgedaald, maakte voor zijn dossiers nauwkeurige aantekeningen:

Heden, op moedeloze maandag

(of, Otto:)

droomdoordrongen dinsdag

walgelijke woensdag

druiloordorre donderdag

vreselijke vrijdag

zorgelijke zaterdag

zwavelzure zondag

van de zoveelste sombere maand in dit door regen onweer besmeurde jaar werd ik, dokter Doofman, psychiater, geconsulteerd door een mij onbekend persoon. Deze manifesteerde zich eerst als een dompige rookwolk, waaruit dan na enig gekreun een houderig wezen opdoemde, die met onzekere passen en vrijwel zonder iets van zijn omgeving – of zelfs MIJ!! – te zien rond mijn praktijk zwierf – murmelend, klagend, soms fragmenten zingend van een even droevig als onverstaanbaar lied – (inderdaad – meneer P. wankelde als een soort dronkenman door de ruimte, zweefde een beetje, bukte en kromde zich onder zijn kruis, probeerde zijn smart te verwoorden, hernam soms regels uit het sombere lied van daareven, terwijl hij ook in een bui van plotselinge hang naar een beter verleden ‘wiedewiedewiet’ kraaide, piepte en zuchtte, zich kortom gedroeg als een sterk neurotische, erg met zichzelf in de knoop zittende Polichinel) – tot ik ten slotte wel gedwongen was, hem mee te voeren naar de behandelkamer, waar hij althans tot enige rust leek te komen.

(Tijdens de volgende dialoog zou meneer P. naar mijn smaak een aantal zenuwbewegingen moeten maken, die deels onwillekeurige reflexen zijn, deels een extreme illustratie van zijn antwoorden op professors vragen.)

Psych: Zo zo zo zo zo!

P. Hoe hoe hoe hoe hoe?

Psych: Gaat u zitten.

P. Waarom?

Psych: Om te rieleksen.

P. Mag ik ook liggen of springen of bibberen?

Psych: Liggen is therapeutisch gezien ouderwets, springen moet u nog leren en bibberen lost niet zo erg veel op.

P. Zo erg veel hoeft er ook helemaal niet te worden opgelost. Boeoeoe! Alleen moet mijn kruis wat soepeler steunen op mijn vermoeide, vermoeide, vermoeide schouders.

Psych: Voelt u het als een droeve last?

P. Ha! Droevig? Ik ben zo vrolijk als een pas gebeeldhouwde pop!

Psych: Verborgene complexen, treurige trauma's, manisch en panisch geheel depressief.

P. Kan men dat eten?

Psych: Natuurlijk kan men dat eten. Iedereen eet zijn schuldgevoel op alsof het een pudding is.

P. Ik kan al dagen niet meer eten. Geen trek, geen zin, geen eetlust.

Psych: Geen trek, geen zinnelijkheid, geen lustgevoelens. Hoe is de naam?

P. Mijn naam is P. – meneer P.

Psych: Bent u verzekerd?

P. Waarvan?

Psych: Ik bedoel – verzekerd tegen psychiatrische hulp in de diepste doodsnood?

P. Daar ben ik niet zeker van.

Psych: Fundamentele onzekerheid. Juist.

P. Noem dat maar juist, meneer – meneer ...

Psych: Dokter Doofman, arts voor inwendige droefheid.

P. Dokter, mijn droefheid is niet inwendig, die zit op m'n rug, die weegt als een ton, als een zandzak op mijn hulpbehoevende schouders.

Psych: Gaat U maar liggen.
(hij gaat staan)

Psych: Gaat u maar zitten.
(hij gaat liggen)

Psych: U bent een koppig persoon, meneer P.

P. Ik ben helemaal niet koppig, meneer – ik besta uit twee oververmoeide schouders, een zware last van mahoniehout en dat op een hart dat klopt als een doodsklok.

Psych: Misschien bent u zelfs wel een dichter.

P. Een dichter die dichter staat bij de dood dan bij een gedicht, hoe dicht dat ook aan zijn natuur verwant is.

Psych: Relatiestoornissen met de verwanten, moeilijkheden met het open- en dichtslaan van deuren en open gedichten en dood alom als een klok op de vuurpijl ...

'Meneer Doofheid,' zei meneer P.

'Doofman is de naam,' zei de psychiater.

'Als u het zelf maar niet bent,' zei meneer P. 'U mag dan wel praten als Brugman, of Brugheid, maar luisteren is niet uw sterkste zijde. Ik heb een probleem en dat is eenvoudig dat ik een kruis op mijn rug heb met touwtjes. Daar wil ik van af en wat het betekent kan mij niet schelen.'

'De kwestie is, als ik het goed zie, tweeledig. U wilt van uw kruis af en dat mislukt u.

Correct?' (Meneer P. maakte een instemmend schokschoudergebaar.)

'De eerder genoemde tweeledigheid,' hernam de psychiater, 'begint en eindigt aldus met de volgende vraag: er is een kruis, maar wil dat in feite wel van uw schouders af?'

(Meneer P. werd nu werkelijk gek. Hij zwabberde op en neer en stootte de meest elementaire, Oepidale geluiden uit.)

'Stil maar, stilte nu maar,' suste de psychiater, 'We kunnen het kruis zien als een vaderbinding, of als een geïnverteerde moeder-omverwerping, doorkruist door een zwakke maar elementaire gestoorde basisstructuur in de tweede graad die een zuster-broeder-relatie – gesymboliseerd uiteraard door de zich als wortels vertakkende touwtjes, ik wil maar zeggen, ik meen, ik bedoel.' (Meneer P. hield zijn kruis even voor zijn ogen en wierp het weg, op zijn schouders waar het wiebelend liggen bleef.)

'Kortom, uw geval is zo overdreven eenvoudig, zo zeer lagere-school-zielkunde, dat een oplossing kosteloos en in de kortste keren voorhanden is. Immers, lezen wij niet bij de Weense school der ontleedwetenschappen over de elementen water en vuur, aarde en lucht?'

‘Mijn kruis moet er af! Mijn kruis moet er af!’ schreeuwde meneer P. met overslaande stem en onder wanhopige grijping naar zijn verwarde hoofd.

‘Zie, en ik geef u lucht,’ sprak dokter Doofman.

En hij nam een ballon uit zijn boekenkast en bond hem vast aan het kruis.

De ballon steeg, en trok meneer P. bijna weg de lucht in. Maar na enig oefenen wist hij weer met beide benen op de grond te geraken, en ja hoor – daar deinde, een eindje boven zijn schouders, het kruis genoeglijk en als een langzame zee in de lucht. Dat was jofel!

‘Voelt u zich nu van de ergste complexen verlost?’ vroeg dokter Doofman.

‘Ik voel me een moordvent!’ jubelde meneer P. ‘Ik voel me de bovenstebeste! Ik voel me gebamzaaid, gebeiteld, ik ben weer een jongen van de gestampte pot, ik ben weer helemaal boven Jan!’

‘Eigenaardige vereenzelviging met het schuld- en lustgevoel,’ mompelde de psychiater. ‘Patiënt is de ballon geworden. Patiënt is geballoniseerd. Ik snap er geen bal van – dat is mijn voorlopige analyse.’

Wie meneer P. zo licht als een veertje zag wegstappen, kon wel begrijpen dat dokter Doofman tot die onwetende slotconclusie gekomen was. Daar ging het baasje – zingend en fluitend.

Ik zweef (hoorde men hem zingen):

Ik zweef door de lucht als een veertje,
een bol die de hemel doorklieft!
Nu wil ik ook wel ’ns ’n keertje
verloofd raken of verliefd.

De dames die zullen wel denken:
‘wat vliegt daar een keurige heer –
kijk hem als een nachtegaal zwenken,
die zoen ik vannacht wel een keer!’

Het leger – ‘En dan nog ballonnen om alles te predestineren!’

Voorwaarts – HALT!! werd er ineens hard geschreeuwd.

Links uit de flank – RECHTS!!

Op de plaats – RUST!

Rust!

Bij dat stemgeluid hoorde het harde geklak van spijkerhakken op stenen, en eigenaardige, onsympathieke voorwaartsmarsmuziek.

‘Hé, luilakken,’ riep meneer P. jolig tegen de soldaten. ‘Wat hebben jullie daar toch voor ingewikkelde kruisen over de schouder?’

‘Insubordinatie,’ blafte de sergeant.

‘Kruisen zonder dwarshouten zelfs, en met ijzeren uitsteeksels – mafkezen!’ riep meneer P.

‘Dienstweigering, lange haren, gespuis en andere drugsgebruikers!’ stelde sergeant snauwend vast.

‘Zijn ze zwaar?’ sarde meneer P., op een toon van VVD-ers.

‘Gewestelijk arbeidsbureau. Vondelparkslapers. Afgestudeerden!’ meende de sergeant, nog steeds op dezelfde uitmuntende militaire toon.

‘Heel vreemde kruisjes, hoor,’ stelde meneer P. ‘Weet je wat jullie moeten doen?’

Dwarshoutjes maken en dan ballonnetjes kopen! Dat is nog eens mooi voor defensie!’

‘Afgezwaaid – vuur!!!’ riep de sergeant. ‘Volledige opstand, sub- zowel als insubordinatie.

Kruishouten aan een geweer! Wat denkt meneer wel! En dan nog ballonnen om alles te predestineren – nee, nee, mannetje Langhaar, zo zijn we niet getrouwd!’

‘We zijn helemaal niet getrouwd!’ riep meneer P.

‘Jij je zin, geschminkte langharige infiltrant,’ riep de sergeant. ‘Zo zijn we niet ongetrouwd – heb je nou je zin?’

‘Mijn zin zit in mijn ballon,’ riep meneer P. triomfantelijk. ‘En dat, mijn waarde sergeant, dat kun je van jullie zinnelijkheid niet zeggen!’

‘Omgekeerd – dwars!’ commandeerde de sergeant, die van dit soort teksten weinig moest hebben. ‘Ingerukt, rechts. Omgedraaid, halt. Kruishout.’

‘Blijf van mijn kruishout af!’ schreeuwde meneer P.
‘Kruishout,’ herhaalde de nu bijna tot ontploffing gebrachte sergeant. ‘Ik bedoel: over de schouder – geweer!’
‘Kijk dat stelletje helden,’ smaalde onze geliefde hoofdpersoon.
‘Voorwaarts – vuur!!!’ gaf sergeant ten antwoord. Een daverend salvo weerklonk.
En met het wegsterven van het geluid viel het leeglopen van meneer P.’s ballonnetje samen.
‘Ingerukt, halt!’ brulde de sergeant. ‘Ik bedoel – voorwaarts, AF – omgekeerd, weg! Oprotten wegwezen, lopen, in rotten van vier!’
Dat laatste haalde meneer P. natuurlijk niet, maar oprotten deed hij wel, en hij en de soldaten verdwenen in van elkaar afgewende richting.

Het leger heeft mij weer ontnomen –
(zong meneer P. buitengewoon bedroefd)
wat ik zo bijzonder graag wou,
als HEER bij een meisje te komen,
en daar net te doen wat ik wou.

De dametjes van plezier – ‘Jij bent een verdoemde, een smeerlap, een kruisofiel!’

Nou, dat bleek wel.

Meneer P. liep misnoedig de straten door en – hoewel hij wat hoop kreeg omdat een betrekkelijk knap uitzierende mevrouw of dame hem wenkte en overheerlijke knipogen gaf – kreeg hij de kous die ze uitrok mooi op de kop.

‘Hello, dolly,’ stamelde meneer P.

‘Dag schatje,’ zoemde het meisje.

‘Kom nou – schatje ...,’ beklagde meneer P. – die hoe langer hoe moedelozer werd – zichzelf.

‘Jij bent toch een schatje? Mijn schatje! Of niet soms?’ kirde de dame.

‘Jawel,’ zei meneer P., die weer veel van zijn net nog verworven zelfverzekerdheid kwijt was – ‘jawel ... maar ... ik dacht ...’

‘Jij moet toch niet denken, schatje,’ ademde het dametje. ‘Jij moet gewoon doen!’

‘Dat ben ik geheel met u eens,’ zei meneer P., die ineens wat stotterde – van verliefdheid of doordat hij niet wist wat ie dan wel moest doen, dat was niet duidelijk, en vooral voor zichzelf niet. ‘Maar wat dan?’

‘Zeg, zat je mij in de maling te nemen?’ vroeg de dame, terwijl ze haar kamisooltje aan het uittrekken was.

‘In de maling nemen? Is dat dan leuk?’ vroeg onze held.

De lieve mevrouw bekeek hem eens goed – voor het eerst, mogen we aannemen.

‘Leuk?’ vroeg ze.

‘Nou ja,’ zei meneer P.

En ineens ging de dame rechtstaan, en keek hem aan en toonde een soort afkeurende verbijstering.

‘Ben jij een gek?’ vroeg ze (kei-hard, weet-je-wel).

‘Ik ben meneer P.,’ zei meneer P.

‘Wat heb jij daar op je rug?’ vroeg ze, bijna kwaad al.

‘Dat zie je toch?’ zei meneer P.

‘Dat zie ik zeker!’ riep de mevrouw. ‘Ben jij soms een van die verkeerde, vuile perverten, die altijd in de kranten staan?’

‘Ik ben gewoon maar een man met een kruis,’ verklaarde meneer P., hoewel hij begreep dat zo’n uitleg niet alles oploste.

‘Vuile viezerd!’ schreeuwde de dame. ‘Een man met een kruis? En een kruis op een tegennatuurlijke plaats, bovendien? Wie denk je wel dat je bent? Jij bent een verdoemde, een smeerlap, een kruisofiel, en ...’

‘Ik haat het!’ schreeuwde ons baasje.

‘Nog haten ook,’ riep de meid. ‘Katrien! Marie! Madelon! Ik heb weer een gek aan de hand!

Kom hier alsjeblieft! Een gek met een kruis!’ En de andere dames kwamen.

‘Ga weg, vieze man!’ ‘Rot op, onderkruisel!!!’ ‘Ga jij nou maar zakkies plakken,’ schreeuwden ze door mekaar, de een nog dubbelzinniger dan de andere.

‘Weg!’ riep de eerste dame. ‘Vort! Oprotten, wegwezen, porumpie drukken!’
En ze duwde meneer P. van de trap en dat betekende wel drie trappen vallen en zonder opstaan.
Want meneer P. raakte bewusteloos en verviel in dromen.

De droom – ‘Helse, hemelse stemmen’

De droom begon langzaam.

Meneer P. lag achterover, maar tegelijkertijd dwaalde hij rond in een vreemde schemering, zoekend, een weg probeerend te vinden die er ergens moest zijn, en die ergens heen zou leiden, maar waar de weg was – en wat er gebeuren ging – meneer P. dwaalde, een schim in een droom.

Uit de verte naderde langzaam een grote drom mensen. Fluisterend. Op hem af. Hij leek er door opgeslokt te worden. Week achteruit, maar zijn benen weigerden plotseling, en terwijl hij als met wortels in de grond vergroeid leek, begon, zacht, het lachen. Dreigend, cynisch, minachtend. Meneer P. begon aan de bult en het kruis en de touwen te trekken, maar zijn handen hadden geen kracht, z’n armen vielen loodzwaar langs zijn lijf.

Het lachen werd harder, er was muziek die snijdender werd en gemener naarmate het lachen zwol tot een vreselijk orgasme van geluid, en meneer P. werd wakker, sloeg om zich heen, viel, gleed weg, en pas langzaam begon hij zich weer te realiseren dat het niet echt was geweest.

Of toch?

Bedrukt bewoog hij zich, onzeker, niet wetend waarheen en waarom, en gleed weer – langzaam – een andere droom in.

Een dokter cirkelde om hem heen, beloerde hem met blinkende, priemende ogen. Naderde, week weer wat terug, naderde, en in zijn handen had hij een mes dat glinsterde als een mes.

‘Nee!’ riep meneer P. wanhopig.

Het mes naderde, flikkerde langs zijn lichaam.

‘Nee! Nee! Nee! Nee ...’

En meneer P. kronkelde, draaide weg, maar de dokter naderde met zijn mes, en bleef dichterbij komen, en het geluid van metaal op metaal, knippende scharen, geslepen messen, hamers op aambeelden vulde zijn hoofd tot het wakker barstte – bijna snikkend van afkeer en angst.

En hij vluchtte weg. Naar een man die hem zegende, hypnotiseerde, betoverde en behekste, die onophoudelijk prevelde, zong op de diepe orgelmuziek van een onzichtbare speler. En toen meneer P. nog verder weg wilde vluchten, zaten opnieuw zijn benen vast in de aarde, en hoe hij zich ook voorover schudde en achterover probeerde te buigen, hij kwam niet los, en de priester liet zijn bezweringen luider worden, doordringender, hij dwong meneer P. op zijn knieën, en terwijl z’n benen bijna brekend de grond naderden werd meneer P. voor de derde maal wakker. De priester verdween, zoals de menigte eerst en de dokter daarna verdwenen waren, en hij was weer alleen, sidderend nog van de helse, hemelse stemmen.

En toen was daar plotseling de psychiater. Die niets deed. Die er was, onbeweeglijk en roerloos en onoverwinnelijk. En meneer P. kronkelde onder zijn blik. Vaag hoorde hij flarden van wat hij eerder gezegd had, in het echte leven, op de bank, en wat de psychiater ontdekt had, of hemzelf had laten ontdekken. En hij kronkelde, wrong zich, kreeg haast stuiptrekkingen, schokte maar kon niet weg. En hij kon de blik niet langer verdragen, rukte nog aan zijn kruis en zijn bult en de touwen, en sloeg toen de handen voor zijn gezicht om hem niet meer te zien. En hij zag hem niet meer.

Hij keek even op, sloeg zijn handen weer voor zijn ogen, keek nog eens, en weer, en merkte dat hij alleen was. De droom was over en werd een nieuwe droom.

Hij ging op een jonge vrouw af, alsof die hem redden kon, redden zou. En bekeek haar. Met trage, lome bewegingen begon ze zich uit te kleden. Keek naar hem, zijdelings, maakte zachte, verleidelijke gebaren. Hij richtte zich op, hoog, gelukkig.

Toen zag ze het kruis op zijn bult. En zachtjes, eerst ongelovig, maar gaandeweg luider begon ze te lachen, honend, vernietigend. En op haar gelach kwamen een voor een de anderen terug in zijn droom, en dromden bijeen, en lachten mee, lachten hem uit.

Meneer P. kromp in elkaar.

Tableau de la troupe – ‘Opgeklommen wereldverbeteraars!’

En toen gebeurde er iets merkwaardigs met hem. Hij kwam weer overeind, en bekeek ze, zwijgend, en er begon een heel nieuw idee in zijn hoofd te komen. Nog verder richtte hij zich op, en hij begon op zijn beurt te lachen, en te praten, en weer te lachen, en praten ...

‘Wat lachen jullie nou, onnozele opscheppers!’ zei hij. ‘Wat denken jullie eigenlijk wel? Dat ik bang ben voor dromen? Dat ik bang ben voor jullie? Of dat ik bang zou moeten zijn toen je echt was, en alles zo goed wist te regelen? Toen jullie alles beter wisten dan ik? Wat weten jullie dan wel? Wat valt er te lachen om een ordentelijk heer met een bult en een kruis aan touwtjes? Moesten jullie me ergens van af helpen? Moesten jullie doen of ik niets begreep en er ziek en beroerd van was en radeloos en verlegen? Lach maar raak, stomme gekken ...’

Maar de anderen waren al opgehouden met lachen, en keken hem bang en verbijsterd aan.

‘Nou, lach dan?’ riep meneer P.

Maar het bleef heel erg stil.

‘Niks te lachen meer, dom en naargeestig stelletje misbaksels, betweters, prekers, verleiders, doorschouwers, snijders, ingebeelde gezonden, verkeerde genezers, opscheppers? Niks te lachen? Laat ik je maar zeggen, dat ik je daar heel groot gelijk in geef. Wat zijn jullie zelf helemaal? Bekijk je maar goed, bekijk je eens heel nauwkeurig, misschien voor de eerste keer in je leven – wat zie je dan? Of hangen jullie zelf niet aan touwtjes, en maken jullie niet soms precies de bewegingen die die grote gek in de kast je laat doen met zijn vingervlugge strapatsen? Dat had je nog niet bedacht, of wel soms, stelletje opgeklommen wereldverbeteraars!!!’

Het was doodstil.

‘En zal ik je nog eens wat meer vertellen, krukken?’ riep meneer P., die almaar opgewondener werd.

‘Die kerel, die poppenspeler daar in die kast, die jullie allemaal mooi aan de touwtjes heeft, die heeft maar één, en welgeteld één, reden van bestaan – en die reden ben ik! Als ie mij niet had, wat moest ie dan verder? En jullie allemaal, zoals je daar staat, en met je figuur geen raad weet – waar waren jullie, zonder mij? Toch zeker helemaal nergens! Kijk – ik zal je eens even eens en voor altijd goed demonstreren wie hier de baas is, met kruis en bult en touwtjes ...’

Meneer P. begon omhoog te klimmen, langs de arm en de borst van de poppenspeler.

‘Dat ben ik! Niemand anders! Begrepen? Gezien? Dat ben ik – meneer P.!!!’

Meneer P. was tot op het hoofd van de poppenspeler geklommen, en spreidde zijn armen uit.

Aan zijn handen zaten touwtjes naar rug en armen van de man in de kast.

De poppenspeler en de anderen, die aan diens handen hingen, bogen langzaam, verslagen het hoofd.

Het leek op een buiging, alsof het spel nu was afgelopen.

Toen tuimelde meneer P. naar beneden.

En daar hing hij. Onder de dokter, de preker, de denker, de meid, die allemaal weer op hun beurt onder de man in de kast hingen.

En toen boog ook meneer P. het hoofd, en niemand wist of hij doodziek en moedeloos van zijn mislukking was, of dat hij gewoon een buiging maakte, omdat, tenslotte, het spel nu

UIT
was.

*Wonderbaarlijke waar gebeurde
ontsnapping van de heer P*

*Een stangpoppenspel gerealiseerd door
Damiet van Dalsum en Otto van der Mieden*

*Naar een strip van Peter Vos en
een tekst van Alain Teister*

Regie: Erik Plooijer / Muziekcomposities:

Tom Meijer en Pieter van Empelen

Koppen: Lisette van Meeteren-de Mos

THEATER DE BRAKKE GROND

Nes 53-55

Amsterdam

**maandag 19 t/m zaterdag 24 juni
aanvang 20.30 uur**

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P

*Een stangpoppenspel gerealiseerd door
Damiet van Dalsum en Otto van der Mieden
Naar een strip van Peter Vos en
een tekst van Alain Teister
Regie: Erik Plooijer / Muziekcomposities:
Tom Meijer en Pieter van Empelen
Koppen: Lisette van Meeteren-de Mos*

*Otto van der Mieden en Damiet van Dalsum
nodigen U uit tot het bijwonen van de première,
op vrijdag 7 oktober 1977 in theater Achterom (Lantaren)
Gouvernestraat te Rotterdam. Aanvang 21 uur.
Ook voorstellingen op 8 en 9 oktober.*

Beste Otto,

vanwege belachelijk veel dingen te doen stuur ik je vast een paar paginas met tekst en, hieronder, dingen die ik erbij en erna heb bedacht; dat is misschien, althans, ik voel dat als, veilig, want als je nu zegt dat je er niets in ziet, tik ik niet verder; zeg je daarentegen dat je er wel voor voelt, dan staat de IBM-electric-fucking-typewriter vrolijk klaar. Oké?

Pag. 1 dacht ik: tekenaar als bandrecorderstem, ~~jij~~ en wat hij doet aan getekend bv. in black light. Jij bent, bijvoorbeeld, de poppenspeler.

Pagina 3: jij met de polichinel.

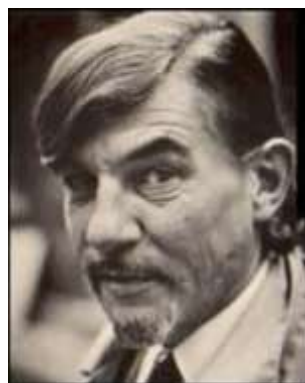
Na pag. 4 volgt een soortgelijke conversatie als op 1-2, en 3: De polichinel krijgt een vrouwtje; ^{ervolgens} is gelukkig, ongelukkig, gelukkig, ongelukkig, en zich in elke situatie bewust van het feit dat hij vast zit. Hij ontvlucht. ~~Na~~ ~~de~~ ~~scène~~ (bij dat vrouwtje-subsidie, trouwens, is hij de IK-figuur geworden.)

Na de scènes met het laten-tikkelen en de menigte geloof ik, dat ik de volgende hoofdfiguren (arts, priester etc.) af en toe een ik-rol geef, zolang ze aan de 'macht' - i.e. het mes, de preek etc. - zijn, terwijl meneer P. op zijn diverse vluchten weer de ik-rol heeft.

Wil je, al opbellende voor een afspraak (liefst zondag, in Amsterdam bellen, en ik denk dat ik dinsdag-woensdag wel even in Utrecht ben), zeggen of je er iets in ziet? Anders heb ik het nijpende gevoel, iets te tikken wat nergens bruikbaar voor is, ik bedoel maar: voor jou niet, en o, wat heb ik nog veel te doen.

Oké?

Jammer dat je zaterdag niet kunt, maar kom maar 'ns op een andere keer kijken. Dag,

Portret van Jacques Boersma en brief aan Otto van der Mieden (1977).

'Geen leuker vermaak dan leedvermaak,' zei meneer P. Wat denken ze wel dat ze van me te zien zullen krijgen? Solodans in wanhopige winter? Monoloog op de lente?

'Wel ja, zei ik. En: reddeloos zwerven in 't zwerk van de herfst. Na de pauze 'Droom-monoloog van een bloedrode zomer'.

'Ik hou niet van eenacters, zei meneer P. En zeker niet op m'n eentje. En monologen liggen me ook niet.

'Dan krijg je, om je tegemoet te komen, voorlopig een mooie garantie-subsidie.

Ik ga net zo lief in de vrije productie, mopperde hij.

Alleen?

O nee. O hemel, nee. Geef mij maar een - (hij schrok, bekeek zichzelf) wat ben ik? wat krijg ik? Wie zal ik omhelzen, wanneer en waarom?

Doe je ogen maar dicht, zei ik. Je hebt, voorzover ik weet, nog geen uitgesproken hormoonverdeling, al ben je dan honderdmaal een meneer. Doe je ogen dicht, hou je hart en de rest ook maar vast, en ~~wachten~~ wachten op wat er gebeurt.

Meneer P begon te beven en zuchten en was aan de ergste emoties ten prooi. Hij zwaaide zijn armen dol door de lucht, links, rechts, boven en onder, enhopla....

Een vrouwtje!

Godallemachtig, dat zag er heel aardig uit.

Dat vond meneer P ook.

Vv

Een ligt nu, Otto, in de l... doet is het nu? Ja.

Er volgt nu, Otto, vind ik, een scène, geheel opgebouwd uit bewegingen van de roppen op de hand en muziek; ze naderen elkaar, omhelzen, strelen, bekijken elkaar van een afstand, naderen, omhelzen, beminnen, en als dat laatste op een hoogtepunt is en meneer P. wel zou willen opvliegen en zweven wordt hij zich, even, bewust van de touwtjes waaraan hij vast zit. Ze krijgen ruzie (andere muziek!), in diverse stadia, en als P, weg wil rennen, hulpeloos, machteloos, voelt hij opnieuw de touwtjes. Dit misschien enkele malen, in variaties op variaties. Het vastzitten is natuurlijk erg essentieel. Dit alles eindigt met het slapen gaan van beiden in verschillende hoeken van de kast. Als het vrouwtje echt diep slaapt (dat ~~knarremxvmswcbjasmxvachxhsmixgsm~~ komt meneer P. voorzichtig overeind,

Eerste kostuumpresentatie de heer P.
Peter en Sander Vos, Jacques Boersma en Otto van der Mieden.
Utrecht (balkon woonhuis familie Vos), 1976.
Foto's: Anneke Bakkum.

Looppoppenkastpresentatie ten behoeve van de heer P. – poppenspeler Otto van der Mieden.
Utrecht (balkon woonhuis familie Vos), 1976.
Foto: Anneke Bakkum.

Speelscène: de heer P. als poppenspeler en de kleine de heer P. – De tekenaar/verteller tot de heer P.: ‘Mannetjes zoals jij heten allemaal P. De P. van Peter, van pop, van poppenspeler.’

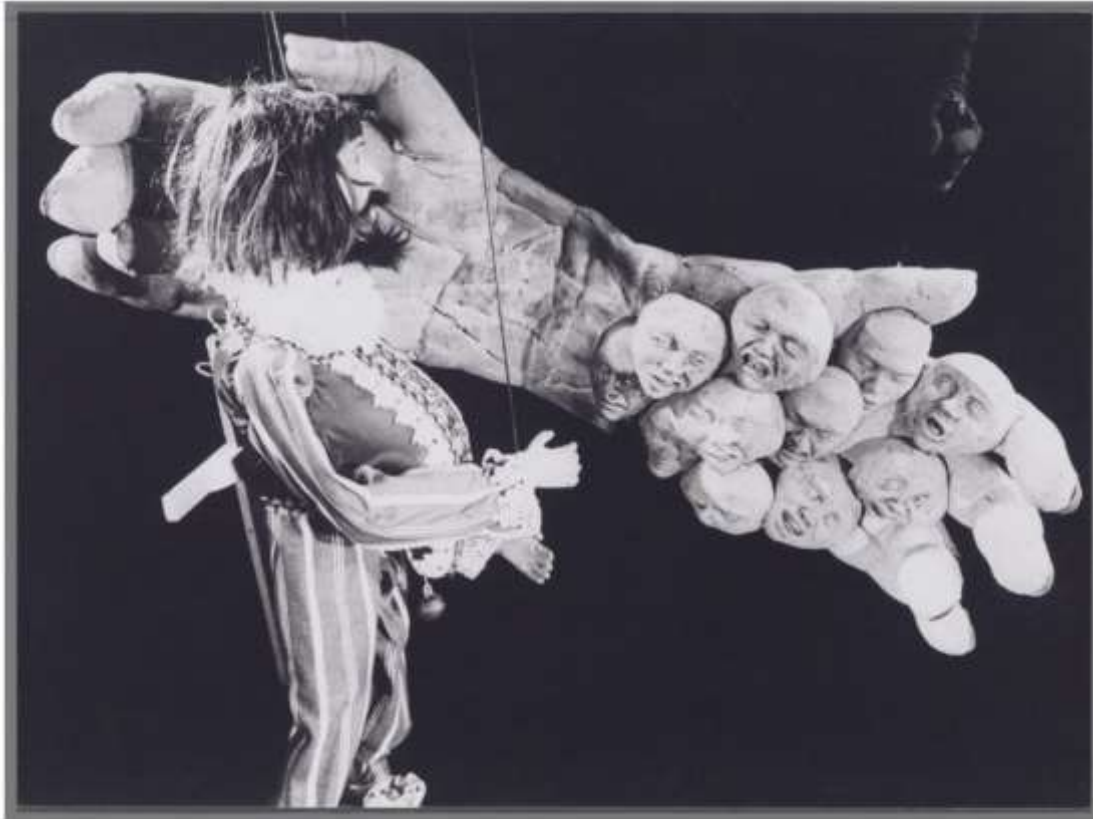
Speelscène: grote de heer P. (verteller), de heer P. als pop en de heer P. als poppenspeler (figuren gelijkend op het gezicht van Otto van der Mieden). – De tekenaar/verteller tot de heer P.: ‘Nee baasje, ik heb heel toevallig de touwtjes in handen. Jij doet wat ik zeg en verder geen kunstjes.’

Speelscène: Otto van der Mieden met de heer P. – ‘Toen zag ik u voor het eerst, geacht publiek, vereerde meneren, lieve en mooie dames, nuffige meisjes en boeven van jongens.’

Speelscène: de grote de heer P. als verteller en Damiet van Dalsum met de heer P. als poppenspeler. De kniepoppen hebben het gezicht van de spelers. – Tekenaar/poppenspeler tot de heer P.: ‘En had ze geen heerlijk karakter vol wispelturige stemmingen, waar je je nooit mee hoeft te vergeten?’

Speelscènes: de menigte en de dametjes van plezier met de heer P. – Menigte tot de heer P.:
'Die kerel heb ze eige reddingsboot op ze kromme rug!', en het hele zootje lag dubbel van
het lachen.

Speelscène: de pastoor en de heer P. – ‘De uitvinder van wat jij zo slordig achter je aansleept en over de straat laat kletteren ... die heeft het voorbeeld gegeven van hoe het moest.’

Speelscène: de pastoor en de heer P. – ‘Vooruit, leg je hoogmoed af, ik geef je de zegen en zal je bewieroken, en dan moet je maar zien hoe het verder gaat.’

Speelscènes: de dokter en de psychiater. – Heer P. tot de psychiater: ‘Een dichter die dichter staat bij de dood dan bij een gedicht, hoe dicht dat ook aan zijn natuur verwant is.’

Speelscènes: de heer P. met het leger en de heer P. in zijn angstdroom. – ‘Het leger heeft mij weer ontnomen, wat ik zo bijzonder graag wou. Als heer bij een meisje te komen, en daar net te doen wat ik wou.’

Speelscènes: Damiet van Dalsum met de heer P.

Damiet slaande op een trommel met daarin het hoofd van de poppenspeler. – ‘Wat lachen jullie nou, onnozele opscheppers!?! Wat denken jullie eigenlijk wel? Dat ik bang ben voor dromen? Dat ik bang ben voor jullie?’

Brief van van Peter Vos

22-11-'87

Dag Otto,

ik stond zo te stunteken na de
voorspelling over hoe ik het had
gevoonden dat ik het schriftelijk
maakt even overdoe en dan wou ik je
zeggen dat ik het geheel zo prachtig
vond aangekleed en dat je er rulle
schitterende vondsben in hebt verwerkt,
dat je bijvoorbeeld zo'n mooie en poëtische
oplossing had voor de dood van meneer P.
Het was heel indrukwekkend, zoals hij daar
achterbleef op het toneel. (Wat mij betreft
had je daar niets meer aan toe hoeven
voegen.)

Kortom, ik ben blij dat ik het niet
heb gemist. Peter en Sander komen kijken
als je in de Braakhe Grond optreedt. Het
was geen gebrek aan belangstelling hoor
Otto, dat Peter er niet was. Hij komt
liefs zo min mogelijk in Utrecht en
had bovendien Sander te logeren.

Groetjes en nog veel succes!

Anneke

P.s. Je vriendin betref ik
natuurlijk ook in
m'n Complimenten.
Dag.

Brief van Anneke Bakkum (moeder van zoon Sander Vos) aan Otto van der Mieden.

Innige omhelzing van twee poppenspelers. Detail programmaboekje (leporello): de heer P. vlucht voor het leger en bezoekt de dametjes van plezier. Portret van Peter Vos (1981).

Poppenspelersrecht paar met kniepoppen. Het gezicht van de man is sprekend Leo Vroman (1915-2014), o.a. Nederlands-Amerikaans dichter, toneelschrijver, tekenaar en bioloog. Peter Vos was met hem bevriend.
Dobbelende Jan Klaassenfiguur met de Dood.
Uit de poppenkast kijkende poppenspeler na een voorstelling.

Familie met poes kijkt televisie/poppenkast. Publicatie: Vrij Nederland – omslagtekening, pen in Oost-Indische inkt en penseel in aquarel (Amsterdam, 25 juli 1987).
Bekeuring van een poppenbaas – pentekening.

Poppentheater Peerdruips b.v. (bijzondere voorstellingen).
 Gelegenheids-samenwerkingsverband tussen Damiet van Dalsum en Otto van der Mieden
 betreffende optreden *Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.*

Wonderbaarlijke
waar gebeurde
ontsnapping
van de heer P.

Wonderbaarlijke
waar gebeurde
ontsnapping
van de heer P.

Alain Teister
Peter Vos

Stichting De Roos (1915) 2015

Voorplat en titelpagina uitgave van de Stichting De Roos (1915). Grafisch ontwerp: Karen Polder.

Colofon

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P. werd geschreven door Alain Teister (pseudoniem van Jacques Boersma) naar een strip van Peter Vos uit de collectie van Chris Leeftang. Dit poppenspel voor volwassenen, dat in 1977 werd opgevoerd door Poppentejater Otto van der Mieden, werd geregisseerd door Eric Plooier met muziek van Pieter van Empeien. De weduwe van Peter Vos, Saïda Vos, en Jeroen Boersma, de zoon van Jacques Boersma, waren verheugd dat van deze strip een De Roos-uitgave werd gemaakt.

De boekverzorging was in handen van Karen Polder te Den Haag. Voor de typografie werd de Monotype Grotisque gebruikt. Als papier voor omslag en binnenwerk werd gekozen voor Conqueror Connoisseur 100% Cotton 110 gr. Het boek werd gedrukt door Lenoirschuring te Amstelveen en gebonden door Boekbinderij Patist, Den Dolder.

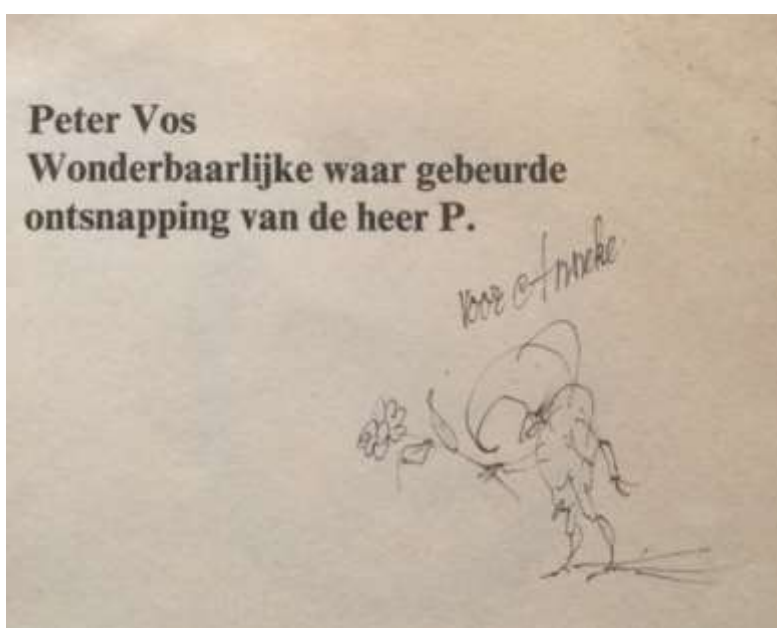
De oplage van 175 genummerde exemplaren is bestemd voor de leden van de Stichting De Roos. Daarnaast werden enige exemplaren gedrukt voor de medewerkers en het archief.

Dit exemplaar is gedrukt voor: *Otto van der Mieden*

Colofon en detail pagina's 10/11 en 12/13 bibliofiele uitgave van de Stichting De Roos (1915). Detail beeldverhaal: de heer P. in de spreekkamer van de dokter, de heer P. neemt afscheid van de pastoor en bezoekt de psychiater.

PETER VOS, tekenaar, geboren 1936 te Utrecht. Studeerde aan de Rijksacademie voor Beeldende kunsten te Amsterdam. Publiceerde *Het Scheppingsverhaal*. Illustrator van vele boeken, medewerker o.a. aan *Vrij Nederland*.
werd in 1965 bevorderd tot man van Anneke-Bakkum.

Tekst en tekening van Peter Vos – opgedragen aan Anneke Bakkum – in overdruk eerste publicatie van de *Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.* in de bundel *Beeldenstrijd* (1967). N.B. Geboortjaar Peter Vos moet zijn 1935.
Tekening van Peter Vos in *Beeldenstrijd*, exemplaar ten behoeve van Otto van der Mieden.

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.

The true story of Mr P.'s miraculous escape

Heer P./Mr P. – summary

Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.

'The true story of Mr P.'s miraculous escape': a richly illustrated Dutch document with manuscript by Alain Teister – the alias name used by Jacques Boersma (1932-1979), drawings and a picture story by Peter Vos (1935-2010), photographs by Bas Mariën, and sundries relating to the figure and rod marionette performance of the same name, presented by puppeteers Damiet van Dalsum and Otto van der Mieden in the nineteen seventies. This unique document, a placemat and a variety of postcards with pictures drawn by Peter

Vos can be obtained from the Puppetry Museum Gift Shop, or downloaded in PDF format, free of charge, through <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/Pamflet.aspx>.

Tableau de la troupe

The comic strip, the story and the puppetry performance are about the adventures of a type of Jan Klaassen (Dutch Mr Punch), who would like to lead his own life and tries to escape from the strings and crossed sticks to which he is attached, and also from the person who controls him as a marionette. During his meetings with the drawing artist/narrator, the puppeteer, a little woman, the crowd, the doctor, the priest, the psychiatrist, the army and the ladies of easy virtue, Mr P. starts to realise that he is connected to the puppeteer – and vice versa. They are a pair in which one cannot function without the other!

Staff involved in realising the figure and rod marionette performance

Artistic concept: Otto van der Mieden (OvdM).

Costumes, props, puppets and set design: Damiet van Dalsum and OvdM.

Puppet heads: Lisette van Meeteren-de Mos, Charlotte Puijk-Joolen and OvdM.

Director and stage management: Eric Plooijer.

Stagecraft and lighting design: Bas Mariën.

Song composition and music for barrel organ: Pieter van Empelen, Tom Meijer and Gijs Perlee.

Afterword – quote by Peter Vos relating to the picture story

'That's all I know. Perhaps a new suit is lying on the other side. By the way, I think it's meant symbolically. So... don't take it too seriously'.

Quote – text by Jacques Boersma

The priest's exclamation when addressing puppet Mr P. during the figure and rod puppet performance: 'A sin is a waste of things that are not permitted'.

Hyperlinks – documents and placemat – various illustrations and Dutch text

- <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/DeheerPaankondiging.pdf> (persbericht/press release).
- <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/DeheerPspeeltekst.pdf> (document/manuscript, A4 format).
- <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/PosterIVi.pdf> (placemat, picture story by Peter Vos, A3 format).
- <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak245.pdf> (pictures/photographs: Erwin Olaf, Peter Vos and Bas Mariën).
- Hyperlinks: click on the **bold-printed words**. Have fun. **Applause!**

Enkele publicaties en varia betreffende Peter Vos en Alain Teister

- **Wonderbaarlijke waar gebeurde ontsnapping van de heer P.**
Strip uit 'Beeldenstrijd, tussen Fatima en New Babylon'.
Bijdragen: W. van Boeijen e.a.; onder redactie van
C.H.G.M. Kuitenbrouwer, C.J.B.J. Trimbos en J.G.M. Wellen.
Impressum: Paul Brand (Hilversum/Maaseik, 1967).
- **Klein Pulcinellenboek voor Anneke** (1969)
- **Nieuwe sprookjes van de Lage Landen** (1974)
- **Italiaanse kronieken** (1993)
- **Peter Vos: 'Je moet argeloos door de wereld kunnen lopen':
een begenadigd tekenaar wordt zestig** (1995)
- **Peter Vos - tekenaar** (1995)
- Peter Vos, marathon-interview (2003):
http://www.vpro.nl/speel.POMS_VPRO_056135.html
- Artikel in Vrij Nederland over Peter Vos (7 juni 2013):
<https://www.vn.nl/peter-vos-een-mooie-vreemde-vogel/>
- Gedichten Alain Teister:
<http://www.chrisdenengelsman.nl/Reprocitaat/teister-vos.htm>
<http://nederlandsepoezie.org/dichters/t/teister.html>
- Hoorspel Alain Teister (KRO, 1973):
<https://archive.org/details/CultuurIsBeterDanmaandag>
Artikel van Anneke Bakkum over Jacques Boersma in 'De Utrechtse Boekhouder' (2014):
<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/ArtikelAnnekeBakkumDUB.pdf>
- Persbericht/Press release 'De heer P.':
<http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/DeheerPaankondiging.pdf>

Poppenspe(e)lmuseum(in)formatiecentrum

Wil je meer te weten komen over het poppenspel en aanverwante kunsten? Maak een reis door de wondere wereld van het poppentheater op www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs. Informatie over het museum, de tentoonstellingen, de bibliotheek en de collectie zijn te vinden op www.poppenspelmuseum.nl, www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 en www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl. Een **poppentheater-abc** geeft uitleg over de diverse poppentheatertechnieken, -figuren en -personen.

Extra informatie over dit onderwerp, zie: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/PosterIVI.pdf> (placemat, A3 formaat). De strip van Peter Vos is als leporello verkrijgbaar in onze **museumwinkel**.

Tekst de heer P.: Jacques Boersma (Alain Teister). Foto's: Bas Mariën.

Illustraties: Peter Vos. Concept: **Otto van der Mieden** © (2016).

Zie ook (posters, foto's 'De heer P.' en tekeningen Peter Vos):

<http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/zoekresultaten/pagina/1/de%20heer%20p/%28cql.serverChoice%20all%20de%20%20AND%20heer%20%20AND%20p%29and%20%28isPartOf%20any%20%22POP01%22%29/&colcount=1&wst=de%20heer%20p>

<http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/zoekresultaten/pagina/1/peter%20vos/%28cql.serverChoice%20all%20peter%20%20AND%20vos%29and%20%28isPartOf%20any%20%22POP01%22%29/&colcount=1&wst=peter%20vos>

Dit document op internet, zie: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/DeheerPspeeltekst.pdf>.

Extra, zie: <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Doepak245.pdf>.

Hyperlinks: klik op de **groene** en **vet** gezette woorden. Veel kijk- en leesplezier. **Applaus!**

Stichting Het Poppenspe(e)lmuseum (ANBI)

Poppenspe(e)lmuseum Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL

Telephone: +31(0)578 - 56 02 39 Fax: +31(0)578 - 56 06 21 Information: +31(0)578 - 63 13 29

www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspel.info www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs
www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl